

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ

© А. В. Бодюк, 2015

В умовах економічного і політичного спаду у суспільстві для розвитку народного господарства України потребується активізація інноваційної діяльності та державне сприяння комерціалізації інтелектуальної продукції. У числі найважливіших складових інноваційних процесів і факторів економічної стабілізації в державі необхідно акцентувати трансферт технологій.

Проблеми реалізації проектів по трансферту технологій в Україні зумовлені двома групами чинників:

- недостатні розвиток, організація та стимулювання інноваційних процесів, що гальмує й участь країни у міжнародному обміні технологіями;
- недоліки вітчизняного законодавства щодо визначення та захисту права інтелектуальної власності учасників інноваційного процесу.

До першої групи чинників можна віднести:

- скорочення, а то й ліквідація високотехнологічного виробництва, зокрема за військовими замовленнями;
- скорочення, а то й ліквідація профільних науково-дослідних та проектних закладів;
- відносне скорочення частки інноваційної продукції в загальному обсязі промислової продукції України та зниження інноваційної діяльності підприємств;
- формування обсягів і товарної структури українського експорту переважно за рахунок сировинної продукції;
- відсутність єдиного керівного орган з питань трансферу технологій та ін.

Після ліквідації Державного комітету України з питань науки та інтелектуальної власності, з передачею його функцій МОН України фактичний вплив останнього на науково-технічну сферу виявився низьким. Більше того, управління науково-технічною діяльністю в країні з боку МОН, Мінпромполітики та НАН України в цій сфері Кабінетом Міністрів України ще не скоординоване.

Ці причини зумовлюють відсутність в Україні потужної національної системи трансферу технологій.

Розвиток трансферу технологій гальмується й відсутністю або слабкістю попиту на відповідні науково-технічні розробки з боку держави та суб'єктів господарювання приватного сектору економіки. Проблемними залишаються обсяги державного замовлення на новітні технології.

За матеріалами Інтернет, у світовій практиці виділяється три типи стратегій інноваційного розвитку галузей, суб'єктів господарювання, окремих виробництв:

- перенесення, тобто залучення зарубіжного науково-технічного потенціалу та його досягнень у конкретні сфери народного господарства країни;
- запозичення, тобто освоєння виробництва іноземної високотехнологічної продукції шляхом використання власної дешевої робочої сили та власного науково-технічного потенціалу,
- нарощування, тобто використання власного науково-технічного потенціалу та його збільшення з залученням іноземних учених і конструкторів.

Основну частину вітчизняного трансферу технологій складає придбання іноземних технологій.

До другої групи чинників можна віднести наступні:

- відсутність сучасної законодавчої бази з питань трансферу технологій;
- недосконалість системи захисту права інтелектуальної власності через вади законодавчої бази;
- нормативно встановлена дороговизна патентних оформлень;
- не забезпечено загальний та вільний доступ до міжнародної патентної класифікації об'єктів інтелектуальної власності, яка містить не тільки їх опис, але і характеристику та переваги новацій, тому вітчизняні новатори і дослідники не завжди мають змогу отримувати інформацію про вже розроблені і запатентовані аналоги та їх технічні можливості, що ускладнює орієнтації в міжнародному ринку технологій;
- не врегульовано питання вартісної оцінки об'єктів інтелектуальної власності та їх відображення

у бухгалтерському обліку.

- велика тривалість терміну розгляду заявок на патенти і винаходи та ін.

Ці факти зумовлюють негативні тенденції у сфері технологічного трансферу в Україні. Зберігається тенденція відносного зменшення кількості поданих заявок на винаходи до Держдепартаменту інтелектуальної власності.

Зниження впливу зазначених негативних тенденцій вимагає задіяти чинники інституційного характеру, тобто вдосконалення законодавчої бази в області трансферу технологій та розробки державної політики в сфері комерціалізації результатів інтелектуальної діяльності. Необхідне державне фінансове сприяння розвитку інфраструктури українського ринку технологій шляхом формування основних ринкових механізмів і залучення підприємств різних форм власності до використання зареєстрованої інтелектуальної власності.

Щоб забезпечити підвищення та ефективне використання власного науково-технологічного і інтелектуального потенціалу України шляхом трансферу технологій у виробництво конкурентоспроможної та якісної продукції, вважаємо за потрібне:

- з метою управління передачею технологій зі сторони держави і необхідністю постійного коригування законодавчої бази для високотехнологічного ринку терміново створити державну структуру з питань трансферу технологій та інтелектуальної власності.

- сформуванню за участю державного фінансування національну систему трансферу технологій, важливими ланками якої мають стати регіональні центри трансферу технологій та центри науково-технічної та економічної інформації, на основі яких необхідно найближчим часом сформуванню національну інфраструктуру, використовуючи вже існуючі підприємства як вузлові;

- створити інфраструктуру трансферу технологій, у тому числі підрозділи з питань трансферу технологій та продовжити створення центрів трансферу технологій на національному та регіональному рівнях.

- державі сприяти інтегруванню українських учасників ринку технологій у відповідні європейські структури, що дозволить отримати доступ до зарубіжних баз даних, бірж, фондів венчурного капіталу та до інших інформаційних та фінансових ресурсів та надасть значні переваги при оформленні ліцензійних контрактів та міжнародних патентів;

- на державному рівні забезпечити правові і фінансові умови для активної розробки новітніх технологій в Україні та їх представлення як об'єктів міжнародного технологічного трансферу через виконання таких заходів: активізації розвитку інфраструктури інноваційного процесу; залучення приватних українських і закордонних інвестицій в інноваційну сферу; створенню конкурсних умов для збільшення кількості учасників трансферу технологій.

З метою формування попиту на новітні технології необхідно розвивати в Україні сучасну національну індустрію венчурного капіталу шляхом найшвидшого формування державної програми і розробки концепції розвитку сектора венчурного капіталу, забезпечення законодавчого регулювання венчурного виробництва.

Підготувати корінні зміни до Закону України “Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій”, зокрема, щодо фінансових регуляцій; до Закону України “Про охорону прав на винаходи і корисні моделі” в частині визначення розміру та порядку виплати винагороди творцям об'єктів інтелектуальної власності, з вирішення питань безпосереднього правового захисту їх інтелектуальної власності.

Отже, з метою забезпечення зростання та досягнення якісного рівня розвитку системи національного трансферу технологій державі на законодавчій основі необхідно формувати сприятливі умови для інноваційної діяльності суб'єктів бізнесової діяльності, заохочувати новаторів світового рівня у галузі високих технологій до інноваційних перетворень виробництва в Україні; відновити діяльність науково-дослідних закладів, з орієнтацією їх на техніко-технологічні перетворення суспільного виробництва, узаконити нові інструменти трансферу технологій. Особливо важливо забезпечити умови підготовки молоді до участі в інноваційній діяльності, в інноваційному менеджменті.

Результатом розробки і впровадження новітніх технологій мають бути створення і виробництво інноваційної продукції, збільшення робочих місць, освоєння конкурентних переваг у перспективних секторах економіки і ринку, розширення та підвищення ефективності участі суб'єктів господарювання України у світових ринках технологій, а також підвищення добробуту народу.